

אישה בונה, בעל הורס: כשבני הזוג התערבו לפוליטיקאים בהחלטות

בן גוריון התאכזב שפולה לא מתערבת, סוניה הטיפה לפרס והרימה בסוף ידיו, מרים ולאה היו בסוד העניינים הכי שמורים, ושרה נתניהו, על פי הדיווחים, הייתה מעורבת במהלכים פוליטיים. כמעט מקום המדינה בני הזוג התערבו בהחלטות הפוליטיקאים, אז למה עכשיו זה זוכה לכותרות? ומה קרה כשהבעלים התערבו?

סיון חילאי | 11.4.23 16:01 YNET

השביתה הקצרה של המשק נגד המהפכה המשפטית העלתה טענות שונות. בין היתר, היו שטענו שכל המהלך תואם בין ההסתדרות ללשכת ראש הממשלה, או ליתר דיוק, לרעיית ראש הממשלה שרה נתניהו.

זו לא הפעם הראשונה שבתקשורת מדווחים על מעורבות אשת ראש הממשלה בקבלת החלטות וקידום מהלכים פוליטיים, בין אם במינויים של בכירים ובין אם בצעדים מדיניים. למעשה, מדובר בתופעה שמלווה אותנו כמעט מקום המדינה. השאלה היא עד כמה בני הזוג מעורבים, ועד כמה זה מפורסם?

האישה שלא הבינה ואלו שהתערבו

הדיווחים על המעורבות של שרה נתניהו בקבלת החלטות של בעלה, ראש הממשלה בנימין נתניהו, לא חדשים. בכלל, בשנים האחרונות זה נראה שנתניהו משדר לציבור מסר שהוא ושרה הם אחד. היא מצטרפת אליו לפגישות חשובות, מתלווה לביקורים מדיניים, וכמעט בכל הודעה של נתניהו אפשר למצוא את המילים "רעייתי שרה ואני".

אם תשאלו את ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון, כנראה שהוא היה שמח לעזר כנגדו שכזה. "הוא העריץ את אשתו של לנין, מנהיג המהפכה, שהייתה מנהיגת הפועלים בזכות עצמה. היא הייתה מתווכחת איתו והיו מקבלים החלטות משותפות", סיפר פרופ' מיכאל בר זוהר.

"אבל פולה לא הייתה כזו. הייתה לו אישה שבאה מרקע בורגני, לא הייתה ציונית, הייתה אחות בחדר ניתוח שפתאום התאהבה בו והלכה אחריו בהמון מסירות, אבל לא הבינה מה הוא רוצה", הוסיף בר זוהר. "הוא היה כותב לה מהקונגרסים הציוניים והיא לא הבינה. הוא הרגיש שאין לו עם מי לדבר, והיא ראתה את תפקידה לעזור לו ולדאוג לו".

אחת הנשים הראשונות שהיו מאוד דומיננטיות הייתה מרים אשכול, רעייתו של ראש הממשלה השלישי לוי אשכול. "היא הייתה ממלאת יומנים על כל מה שנאמר, כל מה שהוא סיפר לה והיא אמרה לו. היא הייתה מאוד נוכחת", סיפר פרופ' בר זוהר.

גם לאה רבין הייתה מעורבת בנעשה בלשכת ראש הממשלה. "יצחק רבין היה מתייעץ עם לאה, אבל לא בעניינים המדיניים, שאותם היה מספר לה אבל לא מתייעץ איתה", ציין פרופ' בר זוהר.

"לאה רבין ומרים אשכול הגיעו כמו שרה לתפקיד אשת ראש הממשלה בגיל צעיר, בשנות ה-30 לחייה, וזה חלק מההסבר למה הן היו יותר מעורבות", טען ד"ר אילן בן עמי מהאוניברסיטה הפתוחה. "הן היו מעורבות גם במינויים פוליטיים ובהחלטות מדיניות. זה פחות היה מפורסם בתקשורת, אבל מי שהיה קרוב, בלשכות ובסביבת ראש הממשלה, זה היה ידוע".

האישה שהתערבה – ובסוף הרימה ידיים

גולדה מאיר נכנסה לתפקיד כשהיא פרודה, אז לא היה לה את מי לערבו. מנגד, אריאל שרון היה מתייעץ רבות עם לילי אשתו. מקרה מיוחד ויוצא מן הכלל היה זה של סוניה פרס, רעייתו של ראש הממשלה והנשיא לשעבר שמעון פרס.

"כל עוד הוא עסק בביטחון הוא היה עם בן גוריון, ומבחינתה זה היה קדוש", סיפר פרופ' בר זוהר. "הוא סיפר לה, אבל לא התייעץ איתה. הוא היה מביא אותה לחוג בית והיא הייתה יושבת באוטו ומחכה שיסיים".

אבל זה לא תמיד היה כך. "בשנים הראשונות שמעון היה יוצא להרצאה, חוזר הביתה, מספר מה היה ומה דעתו, וסוניה הייתה מתערבת ומדברת. היא הייתה בעלת ערכים מוסריים גבוהים ביותר, לוחמת צדק. היא התעקשה איתו שיקיים את מה שהבטיח בבחירות, גם אם זה יעלה בפירוק הממשלה, אבל הוא לא היה מקשיב לה מספיק".

"בשלב מסוים היא לא רצתה לשמוע על פוליטיקה, היא רצתה לחזור לקיבוץ ולא להיות חלק מזה. הוא אמר לה 'את רוצה שאני אמות?'", הוסיף פרופ' בר זוהר. "כשהוא נבחר להיות נשיא היא אמרה לו 'שמעון די! אני לא אבוא לירושלים'. ובאמת, סוניה לא באה והתרחקה ממנו, היא חזרה לשם המשפחה המקורי שלה וניתקה איתו קשר".

בעל בונה בעל הורס

אבל לא צריך ללכת כל כך רחוק בהיסטוריה כדי לראות את השפעות בני הזוג על הפוליטיקאים, זה נוכח מאוד גם בשנים האחרונות, אפילו בשנה האחרונה. רעייתו של ראש הממשלה לשעבר ליהיא לפיד הייתה פעילה במפלגה והייתה חלק משמעותי באירועים ציבוריים כאשר ראש הממשלה. בצד השני של המפה הפוליטית ניצבת אילה בן גביר, רעייתו של השר לביטחון לאומי, שלעתים קרובות אפילו מתראיינת במקומו כדי להביע את עמדותיו.

מקרה בולט היה בממשלה הקודמת, כשיו"ר הקואליציה עידית סילמן החליטה לפרוש. השילוב בממשלת בנט-לפיד היה שברירי מההתחלה ולאט לאט החלה התפוררות שנבעה מפערים ועקרונות שאף צד לא היה מוכן להתפשר עליהם. סילמן הרגישה שהיא פועלת בניגוד לערכים שלה, התפטרה, ומשם הדרך לבחירות נוספות הייתה די מהירה.

שנה אחרי, סילמן שרה בממשלת נתניהו אחרי שקיבלה שריון ברשימה, כשברקע גוברים הדיווחים שהעומד מאחורי המהלך הפוליטי הוא בעלה של סילמן, שמוליק. עוד לפני שהוקמה ממשלת בנט-לפיד שמוליק סילמן ניהל שיחות עם נתניהו, ועל פי הדיווחים, כשהחלו המשברים בקואליציה הוא דאג לוודא שאם עידית תפרוש היא תקבל שריון בליכוד. סילמן הבעל היה מעורב מאחורי הקלעים, וככל הנראה גם היום מעורב בצעדים של רעייתו.

לסילמן זה השתלם, אבל לציפי לבני זה עלה בראשות הממשלה. "נפתלי שפיצר, בעלה של ציפי לבני, היה מעורב מאוד בעשייה הפוליטית שלה, ובסופו של דבר עמד מאחורי ההחלטה שבגללה היא לא נכנסה לממשלה ב-2015 עם המחנה הציוני", סיפר פרופ' בר זוהר.

"היו לה 29 מנדטים לעומת 28 של ביבי ובשביל להקים ממשלה היא הייתה צריכה את החרדים, והיא לא התגמשה עבורם, כנראה בעצתו", הוסיף. "בעלה ייעץ לה רבות, ופה זה עלה לה ביוקר".

אז מה השתנה?

המעורבות של בני הזוג במהלכים של הפוליטיקאים היא כמעט בלתי אפשרית לעצירה. "כמעט תמיד יש התייעצות שקורית מאחורי הקלעים וזה בארבע עיניים ואנחנו לא יודעים מה קורה בשולחן ארוחת הבוקר שלהם", הסביר ד"ר בן עמי, מחבר הספר "האישה שאיתו".

"לגברים יש איזושהי תפיסה שנשים מבינות יותר באנשים, שהן יודעות ממי צריך להיזהר ואת מי כדאי לקדם, שזה מחוץ לעיני הפוליטיקאי", הוסיף ד"ר בן עמי.

אם מתסכלים על מעבר לים, רעיית נשיא ארה"ב היא לא סתם אשתו של, אלא תפקיד של ממש – "הגברת הראשונה". "התבונה והתפיסות הפוליטיות של האישה משפיעות על כמה היא תהיה מעורבת. זה נהוג שם שנשים מופיעות עם הבעלים בקמפיין הבחירות, וזה גם מאוד משפיע על בחירת הפוליטיקאי", הסביר פרופ' בר זוהר.

אז אם המעורבות היא דבר בלתי נמנע, שליווה אותנו לאורך כל השנים, למה בעבר דיברו על זה פחות? לפי ד"ר בן עמי התשובה היא שהתקשורת בישראל עברה שינוי. בשנים הראשונות של המדינה התקשורת הייתה יותר "מגויסת" ובנוסף, העיסוק בנושאים כאלה היה נחשב לצהוב ולא מכובד. בשנות ה-80 וה-90 של המאה הקודמת התקשורת השתנתה, הפכה לביקורתית יותר ולכן שומעים על זה יותר.

יש עוד דבר אחד משמעותי מאוד שמשפיע על איך יתייחסו למעורבות אשת ראש הממשלה. "אין ספק שזה קשור למידת הפופולריות של ראש הממשלה", הסביר ד"ר בן עמי. "אם לא אוהבים אותו יבקרו אותו על כל דבר, וגם על זה".